

*Accesul la informare și educație privind DSSR:
**parteneriatul între organizațiile societății civile și
Guvern** în vederea creșterii gradului de conștientizare
și informare a populației privind DSSR, în particular a
tinerei generații*

*Dr. Rodica Comendant,
Conferențiar universitar*

CIDSR

www.cidsr.md

Programul național în sănătatea și drepturile sexuale și reproductive, al RM, 2018-2022

Noul document de politici este elaborat din perspectiva beneficiarului sistemului.

Programul trebuie să producă trei mari schimbări în sistem: Acces lărgit, servicii de calitate. centrate pe beneficiar, **un nivel mai bun de informare**
Condiția – o mai bună coordonare și monitorizare

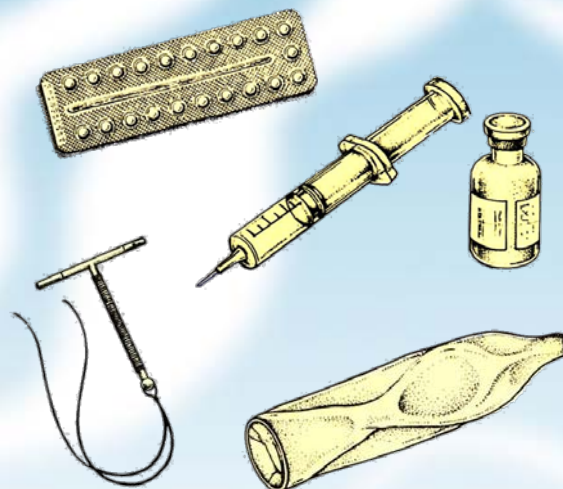

Argumente

Cum planificarea familială contribuie la creșterea populației (UNFPA)

- **1. Informațiile. Toți trebuie să-și cunoască drepturile, sănătatea SR și unde pot primi servicii, în special tinerii.**
- **Aceasta include educația despre sănătatea sexuală și reproductivă în școli.**
- **2. Serviciile.** Femeile și fetele trebuie să aibă acces la servicii de PF, astfel, încât să poată primi contraceptive potrivite lor.
- **3. Aprovizionarea:** contraceptive accesibile oricui, disponibile oriunde și oricând.

Trei piloni ai sistemului eficient de servicii de planificare familială (Mihai Horga)

**Prestatori
instruiți**

+

**CONTRACEPTIVE
GRATUITE/ACCESIBILE**

+

**Informare-
educare-
comunicare,
cererea din
partea
comunității**

Republica Moldova: “cei lăsați în urmă”, ariile și grupurile prioritare pentru focusarea atenției

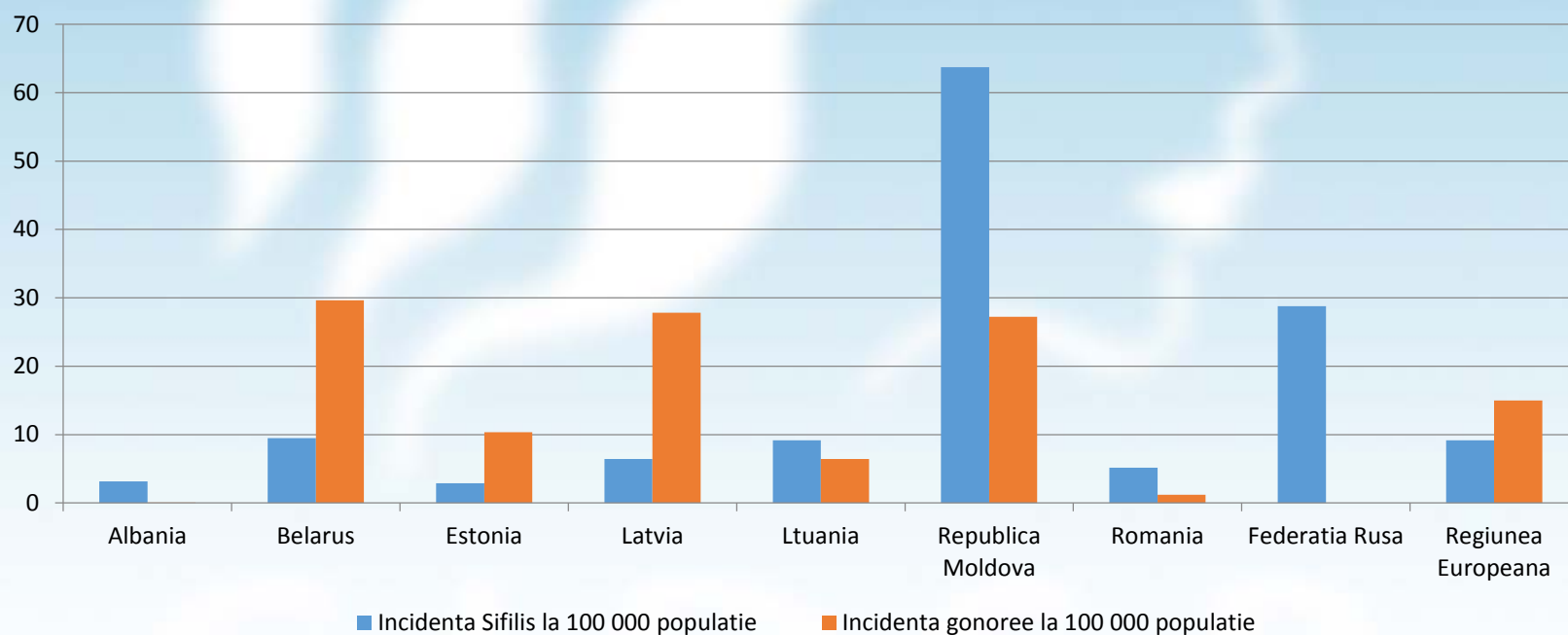
- Adolescenții și tinerii
- Populația, femeile, fetele **de la sate**
- “Cei mai săraci, Q 4 de sărăcie”
- Persoanele cu dizabilități
- Migranții
- Alte persoane vulnerabile și cu acces limitat la planificarea familiei și alte servicii de SR:
- - **infecțiile cu transmitere sexuală, inclusiv HIV**
- - **cancerul de col uterin și glanda mamară**

În Republica Moldova (<http://new.neovita.md/>): Cele mai

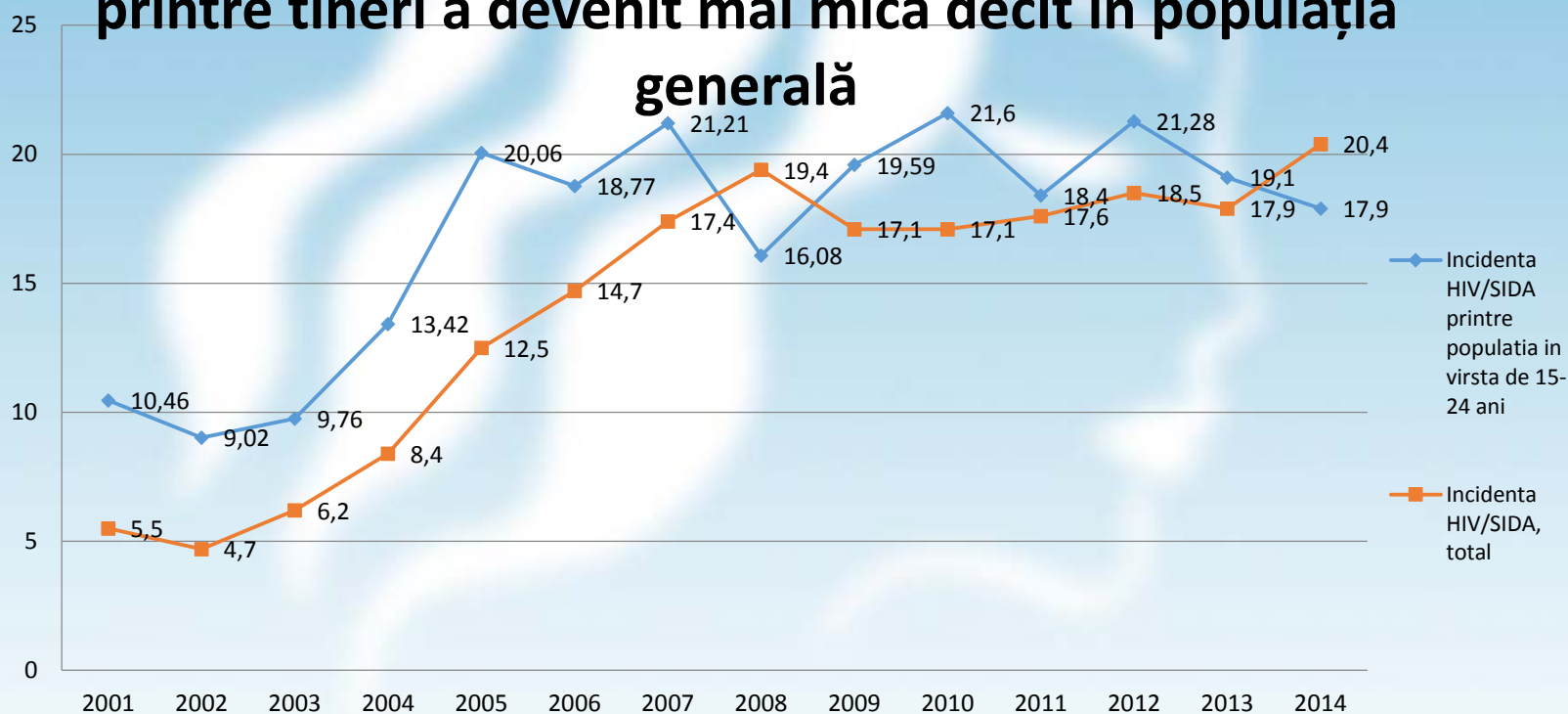
mari probleme cu care se confruntă **adolescenții și tinerii** din țara noastră sunt infecțiile cu transmitere sexuală, sarcina precoce, consumul de substanțe (alcool, tutun, droguri), probleme de sănătate mentală și suicidul.

- Numai 35.7% din tinerii cu vârsta 15-24 ani posedă cunoștințe comprehensive despre HIV-SIDA, și numai 49% din tinerii sexual activi de aceeași vârstă au utilizat prezervativul în timpul ultimului său contact sexual (Studiul Cunoștințe, atitudini și practici în HIV/SIDA, 2012).
- O treime din tinerii de vârsta 15-24 ani sunt supuși violenței fizice, sexuale sau psihologice de către partenerul intim în ultimele 12 luni.
- Tinerii cred în diferite mituri cu referire la sănătatea sexuală și reproductivă.
- Sursa lor de informare este în special internetul
- Fiecare al 11-lea adolescent (10-19 ani) a spus că fumează,
- 72% - au folosit alcool, 11% - li s-au oferit droguri 3% - au utilizat droguri. (KAP, 2012)
- Rata cazurilor de suicid a sporit cu 40% din 2007 până în 2011,
- numărul de cazuri de suicid este de 10 ori mai mare în rândul băieților.
- Jumătate din adolescenți spun că știu despre unii colegi care au suferit de violență fizică

Incidența Sifilis si Gonoree in unele țări, la 100 000 populație, a.2014

Incidența HIV: Numai în 2014 incidența HIV printre tineri a devenit mai mică decât în populația generală

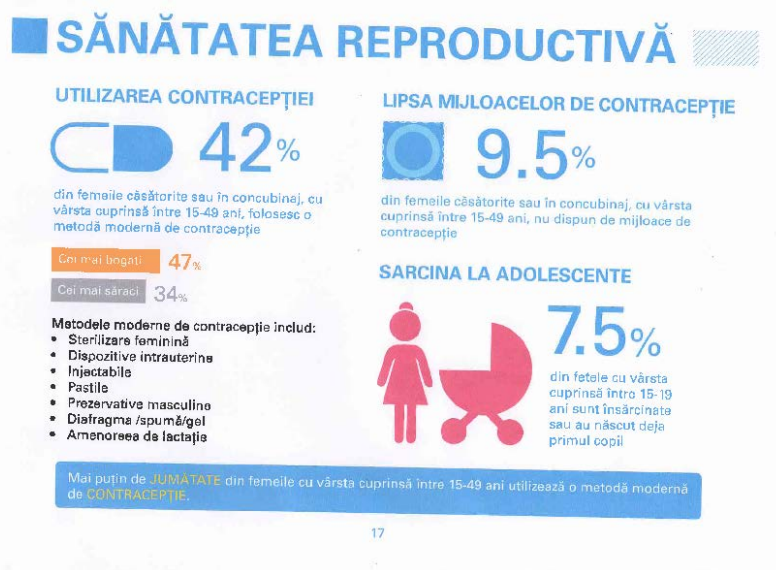

Sursa: <http://statbank.statistica.md/pxweb/Dialog/Saveshow.asp>

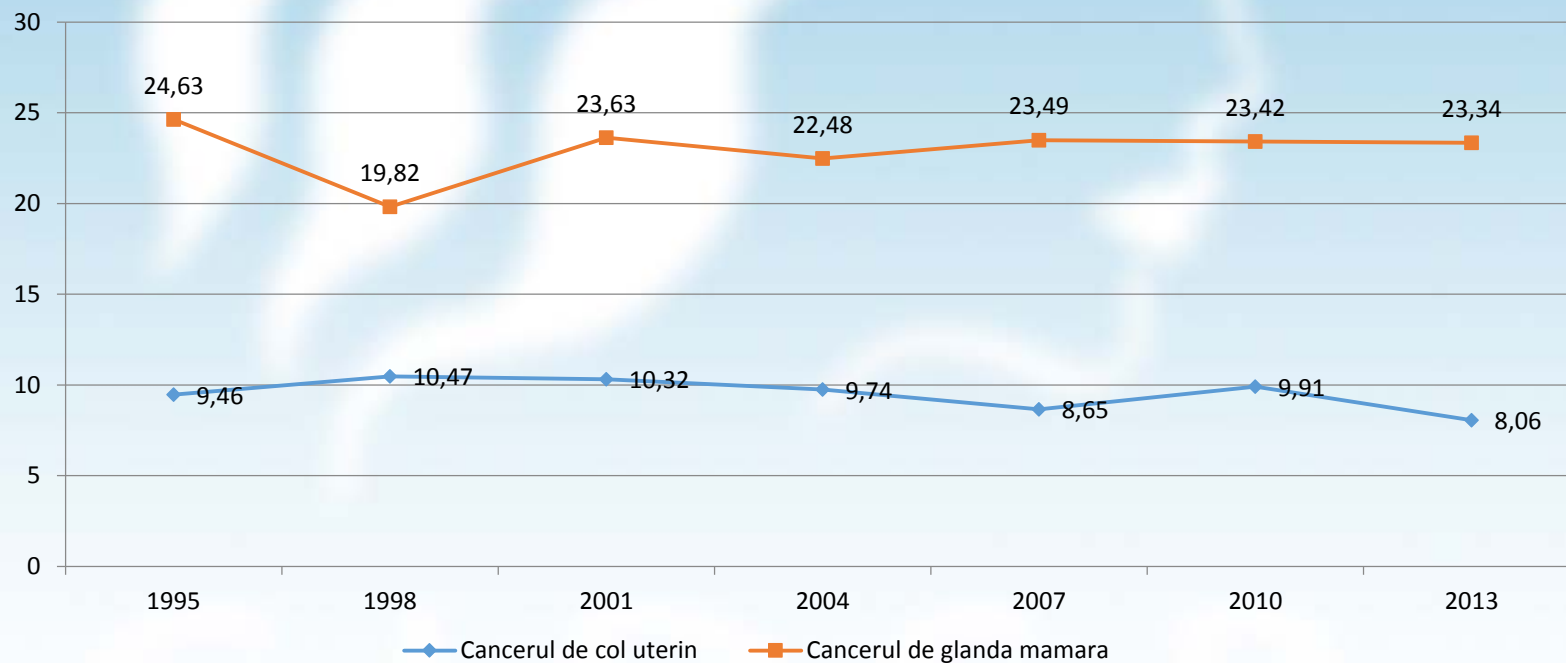

MICS 2012, 7,5% din fetele de 15-19 ani sunt gravide sau au născut primul copil

- Rata de nașteri la adolescente este înaltă (26,9 la 1,000 fete de vârstă 15-19 ani în 2015), **cu diferență mare dintre sate (35.14) și orașe (13.64).**
- 6% din avorturi sunt efectuate de o fete cu vârsta de 15-19 ani (CNMS).
- Aceste adolescente devin deseori victime ale vioelței și traficului

Mortalitatea prin cancer de glandă mamara si col uterin la 100 000 femei, in Republica Moldova, aa.1995-2013 ridicată în continuare (Sursa: BNS, www.statistica.md)

RM: Rata utilizării metodelor contraceptive descrește, cererea neacoperită – în creștere (femei 15 și 49 ani)

	1997, SSR	2000, MICS	2005, SDS	2012, MICS
Utilizarea contracepției (femei 15-49 ani, orice metoda)	73.7	62.4	67.8	59,5
Utilizarea contracepției (femei 15-49 ani, metode moderne)	49.9	42.8	42.6	41,7
Cererea neacoperită	6.7		11.4	10

RM: Femeile tinere, cele de la sate și cele sărace
folosesc contracepția cel mai puțin
(date MICS, 2012)

Categorie	Nicio metodă	Metodă tradițională	Metodă modernă	DIU	Pilula	Injectabil	Prezervativ	Sterilizare chirurgicală	Alte metode include LAM
15 – 19 ani	54.7	9.5	35.8	5.7	2.2		27.9		
20 – 24 ani	45.4	15.8	38.8	14.7	6.6		17.3		2.6
Cei mai săraci	44.5	21.2	34.3	19.3	2.7	0.3	5.9	6.1	0.9
Q4 de sărăcie	39.6	22.6	37.8	22.9	2.3		8.2	4.5	1.2

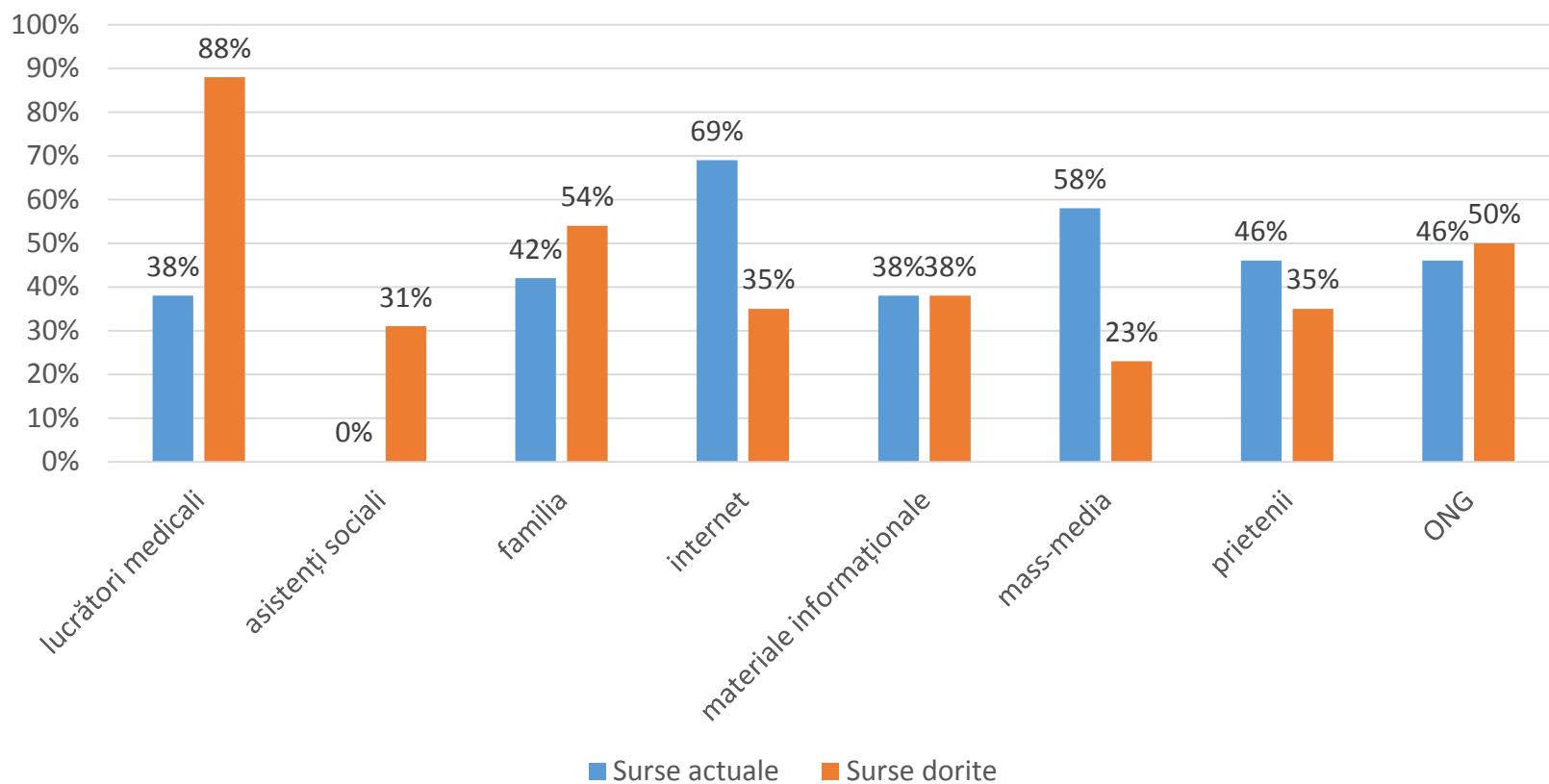
Analiza situațională condusă de CIDSR: Accesul la servicii de sănătate reproductivă - dificil pentru femeile cu dizabilități...

- ❑ **Accesul la serviciile de sănătate sexuală și reproductivă este limitat** din cauza lipsei rampelor de acces, ale rampelor stabilite conform cerințelor, ale ascensoarelor, etc;
- ❑ **Medicii de familie nu au cunoștințe îndeajuns despre drepturile și sănătatea sexuală și reproductivă** ale femeilor cu dizabilități locomotorii, nu le susțin în intenția de a avea copii
- ❑ **Calitatea serviciilor de sănătate sexuală și reproductivă prestate acestui grup de beneficiari este considerată de ei nesatisfăcătoare;**

Analiza situațională condusă de CIDSR: femeile cu nevoi speciale se informează preponderent din internet și mass-media. Și-ar dori – de la lucrătorii medicali

Fig.2. Sursele de informare despre SSR ale femeilor cu nevoi speciale

Exemple de urmat:

cum societatea civilă a abordat și soluționează cu succes unele arii problematice din domeniului drepturilor și sănătății sexuale și reproductive

Neovita, Centrul de Resurse, Rețeaua de Centre prietenoase tinerilor

- Cea mai de succes inițiativă din cadrul Strategiei 2005-2015
- Instruiți zeci de mii de adolescenți
- Servicii de SSR prestate la zeci de mii de adolescenți
- Schimbări de politici, strategii dezvoltate
- Expertiză de înalt nivel dezvoltată, națională, regională și internațională
- Dezvoltarea curriculei pentru sănătate, cu Modulul despre sănătatea Reproductivă
- **ADVOCACY**

Rețeaua de educatori de la egal la egal în SDSR Y-peer

- Dezvoltat suportul didactic
- Instruiți sute de formatori – educatori
- Petrecute sute de sesiuni educaționale pentru elevi
- Petrecute sesiuni educaționale pentru profesori
- Școli de vară, teatru social, etc.,etc...
- **ADVOCACY**

CIDSR: coordonarea dezvoltării PNSDSR 2018-2022

- Avortul în siguranță - una din cele mai de succes arii din cadrul Strategiei SR 2005-2015
- Introducerea metodelor sigure de avort
- Instruiți practic toți prestatorii din țară,
- Dezvoltate și arprobate Standardele Naționale
- Inclus în curricula Universitară și postuniversitară
- Regulamentul nou al MS în planificarea familiei
- Dezvoltate module și instruiți medicii de familie, cadrele academice, inclus modul la CUSIM
- Web pentru IEC populației în PF, avort, DSR, cancer de col, etc
- ADVOCACY

Inițiativa pozitivă

- Asistență socială, psihologica persoanelor HIV pozitive
- Acces la servicii, incluziune!
- Harm reduction model – SUCCES!
- Instruiri in SR
- Colaborări cu alte ONG-ri
- Portal informațional
- ADVOCACY
- Etc,.etc

Parteneriatul între organizațiile societății civile și Guvern în implementarea mai eficientă a PNSDSR

Necesități

- O încredere mai mare în nivelul de expertiză, luarea în considerare și implicarea în calitate de experți și parteneri la luarea deciziilor politice
- O susținere mai mare, inclusiv financiară, ajutor în obținerea fondurilor și facilitarea dialogului cu donatorii
- O comunicare mai eficientă
- Includerea în componența Comitetului Coordonator în domeniul SDSR
- O susținere în obținerea posibilității de a presta servicii și “contractarea” lor

Obiectiv general 3. Creșterea nivelului de educare și informare a populației din Republica Moldova cu privire la drepturile sexuale și reproductive, la propria sănătate sexuală și reproductivă și la serviciile disponibile în domeniul SSR.

- **Obiectiv specific 3.1.** Asigurarea accesului fiecărei persoane din Republica Moldova la programe de educație pentru sănătate inclusiv educația pentru sănătatea sexuală și reproductivă, adaptate în funcție de vârstă și necesităților specifice ale grupurilor vulnerabile inclusiv ale persoanelor cu dizabilități, implementate în instituțiile de învățământ prin curricula obligatorie și în comunitate.
- **Obiectiv specific 3.2.** Fortificarea rolului IMSP în informarea și educarea populației și beneficiarilor în SSR.
- **Obiectiv specific 3.3.** Consolidarea rolului mass media în promovarea drepturilor și serviciilor de sănătate sexuală și reproductivă.

Acțiuni ce urmează a fi întreprinse pentru atingerea obiectivului:

Asigurarea accesului fiecărei persoane din Republica Moldova la programe de educație pentru sănătate inclusiv educația pentru sănătatea sexuală și reproductivă, adaptate în funcție de vârstă și necesităților specifice ale grupurilor vulnerabile inclusiv ale persoanelor cu dizabilități, implementate în instituțiile de învățământ prin curricula obligatorie și în comunitate va fi realizat prin:

1. Implementarea curriculum-ului de educație pentru sănătate inclusiv educația pentru sănătatea sexuală și reproductivă, în instituțiile de învățământ de toate nivelurile în conformitate cu standardele internaționale privind educația sexuală cuprinzătoare. Ceea ce implică:

- ✓ Dezvoltarea unui **cadru de competențe** în educație pentru sănătate inclusiv educația pentru sănătatea sexuală și reproductivă, pentru copii și adolescenți de vârstă școlară.
- ✓ Ajustarea **curriculum-ului de pregătire a cadrelor didactice** prin includerea modulului de educație pentru sănătate, inclusiv educația pentru sănătatea sexuală și reproductivă, în cadrul instituțiilor pedagogice de învățământ, inclusiv de formare continuă.

Acțiuni ce urmează a fi întreprinse pentru atingerea obiectivului:

- ✓ **Revizuirea curriculum-ului instituțiilor de învățământ școlar** cu includerea modulului de educație pentru sănătate inclusiv educația pentru sănătatea sexuală și reproductivă adaptată vârstei și necesităților specifice ale grupurilor vulnerabile, inclusiv ale persoanelor cu dizabilități.
- ✓ **Organizarea atelierelor de pregătire a formatorilor în educație pentru sănătate, inclusiv educația pentru sănătatea sexuală și reproductivă, pentru cadrele didactice pentru fiecare regiune.**
- ✓ **Instruirea cadrelor didactice** care activează în instituțiile de învățământ de către formatorii pregătiți în domeniul educației pentru sănătate, inclusiv educația pentru sănătatea sexuală și reproductivă.
- ✓ Monitorizarea și evaluarea continuă calității implementării curriculum-ului de educație pentru sănătate, inclusiv educația pentru sănătatea sexuală și reproductivă în cadrul instituțiilor de învățământ.

2. Crearea platformei participative care pledează pentru un suport sporit în susținerea serviciilor de sănătate și educație cuprinzătoare pentru tineri privind DSSR inclusiv pentru grupurile cheie ale populației și implementarea activităților de informare și educație sexuală comprehensivă în comunitate. Ceea ce implică:

Acțiuni ce urmează a fi întreprinse pentru atingerea obiectivului:

- ✓ **Extinderea rețelei de educatori de la egal la egal cu crearea echipelor noi în special la nivel rural.**
- ✓ Consolidarea capacităților asistenților sociali în domeniul educației pentru sănătate, inclusiv educația pentru sănătatea sexuală și reproductivă.
- ✓ **Formarea capacităților în educația pentru sănătate, inclusiv educația pentru sănătatea sexuală și reproductivă, a organizațiilor non guvernamentale care lucrează cu populația din grupurile vulnerabile și cu nevoi speciale, a celor cu dizabilități.**
- ✓ Dezvoltarea și promovarea resurselor de informare online (portal web, aplicație online) cu privire la SSR, inclusiv pentru grupurile cu nevoi speciale, a celor cu dizabilități.
- ✓ Fortificarea rolului asociațiilor de părinți în crearea cererii pentru includerea educației pentru sănătate, inclusiv educația pentru sănătatea sexuală și reproductivă în cadrul curriculei școlare.
- ✓ Mobilizarea și responsabilizarea actorilor relevanți (Sindicate, Patronate, Administrații Publice Locale, Societate Civilă) în vederea asigurării unui mediu suportiv în comunitate pentru susținerea și promovarea SSR și utilizarea serviciilor din acest domeniu.

Acțiuni ce urmează a fi întreprinse pentru atingerea obiectivului:

Obiectivul specific 3.2 Fortificarea rolului IMSP în informarea și educarea populației și beneficiarilor în SSR va fi atins prin următoarele intervenții și activități:

- Asigurarea de către IMSP a beneficiarilor cu informații de SSR la orice punct de contact cu prestatorii de SSR. Ceea ce implică:
  - ✓ **Revizuirea fișelor de post a personalului medical din cadrul AMP** cu includerea responsabilității de informare a beneficiarilor la orice punct de contact cu privire la SSR.
  - ✓ Dezvoltarea și susținerea de către instituțiile care furnizează servicii de SSR a serviciilor de outreach/echipe mobile de informare pentru a derula activități de teren în circumscripțiile în care activează.
  - ✓ Stabilirea unor indicatori privind serviciile de outreach și includerea lor în sistemul de monitorizare și evaluare a serviciilor de SSR.
  - ✓ **Asigurarea informării și educării persoanelor cu dizabilități** de către IMSP privind sănătatea reproductivă și planificarea familiei.

Acțiuni ce urmează a fi întreprinse pentru atingerea obiectivului:

Obiectivul specific 3.3 Consolidarea rolului mass media în promovarea drepturilor și serviciilor de sănătate sexuală și reproductivă va fi atins prin următoarele intervenții și activități:

- Organizarea **campaniilor de comunicare sistematice, durabile pentru promovarea SSR** și care abordează problemele privind educația tinerilor cu referire la drepturile și sănătatea sexuală și reproductivă. Ceea ce implică:
  - ✓ Elaborarea unui **concept al campaniei de comunicare** pentru informarea și educarea populației privind SSR.
  - ✓ **Fortificarea capacităților reprezentanților mass media** în prezentarea și abordarea subiectelor privind sănătatea sexuală și reproductivă.
  - ✓ Implementarea campaniilor de informare privind SSR cu utilizarea diverselor mijloace audiovizuale.
  - ✓ **Monitorizarea de către Serviciul de Stat de Supraveghere în Sănătatea Publică** și Consiliului Coordonator al Audiovizualului a respectării de către reprezentanții mass media cadrului legislativ în vigoare privind difuzarea mesajelor de promovare a sănătății și periodicitatea difuzării și conținutul lor.

Moldova 2030, Strategia Națională de Dezvoltare, Prioritatea 5,
Asigurarea dreptului fundamental la cea mai bună stare de sănătate
fizică și mintală

Factorii cauzali

- *Comportamentali*: ...insuficiența orelor de informare și educare a copiilor și tinerilor din instituțiile de învățământ...

Acțiuni prioritare:

- ...Asigurarea accesului universal la serviciile de sănătate sexuală și reproductivă, inclusiv pentru planificarea familiei, informare și educare. Aceasta depinde de **accesibilitatea și calitatea educației pentru sănătate în școli** și serviciile prestate, nu doar de instituțiile de sănătate din sectorul public...